

Wrocław 2050

WRO2050

**Propozycja celów szczegółowych
oraz działań kierunkowych**

PODSUMOWANIE WARSZTATU EKSPERCKIEGO

KONTEKST I CEL WARSZTATU

We wrześniu 2021 r. Prezydent Wrocławia Jacek Sutryk zainicjował prace nad nową strategią rozwoju Wrocławia, na skutek czego jeszcze w tym samym miesiącu Rada Miejska Wrocławia podjęła uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia strategii w perspektywie 2050 roku.

Dotychczasowe prace nad dokumentem obejmowały m.in. opracowanie czterech wielodzielnych scenariuszy przyszłości Wrocławia w perspektywie do 2050 roku (wraz z suplementem dotyczącym konsekwencji wojny w Ukrainie dla Wrocławia), przeprowadzenie badań dotyczących „oceny potencjału społecznego i perspektyw rozwoju Wrocławia w opinii mieszkańców miasta”, realizację badań warsztatowych „Młodzi we Wrocławiu i o Wrocławiu” z młodzieżą w wieku od 15 do 24 lat, a także wykonanie diagnozy przestrzennej wybranych gmin Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego.

Do prac nad strategią zaproszono Zespół Ekspertów ds. Strategii Wrocław 2050, który odbywa cykliczne spotkania warsztatowe, a w ich trakcie wypracowuje lub konsultuje różne zagadnienia tematyczne istotne dla nowej strategii miasta. Zespół wypracował m.in. propozycje misji i wizji Wrocławia w perspektywie 2050 roku oraz strukturę wzajemnych zależności pomiędzy misją, wizją, wartościami i głównymi celami nowej strategii.

W najogólniejszym ujęciu, misja odpowiada na pytania o to, komu i w jaki sposób służy organizacja, a także jakie wartości „napędzają” jej działania.

Propozycja wizji rozumiana jest jako kierunek działania i pożądany stan docelowy. W zaproponowanej przez ekspertów i Komitet Sterujący wizji Wrocław jest odważnym, pięknym i solidarnym miastem – a więc nośnikiem wartości, które stanowią klucz

do budowy atrakcyjnej i bezpiecznej wspólnoty złożonej z reprezentantów różnych kultur i środowisk. Realizacji wizji sprzyjać ma podążanie za celem głównym i celami strategicznymi Strategii Wrocław 2050. W świetle obecnych założeń dokumentu, cele te ogniskują się wokół trzech głównych priorytetów:

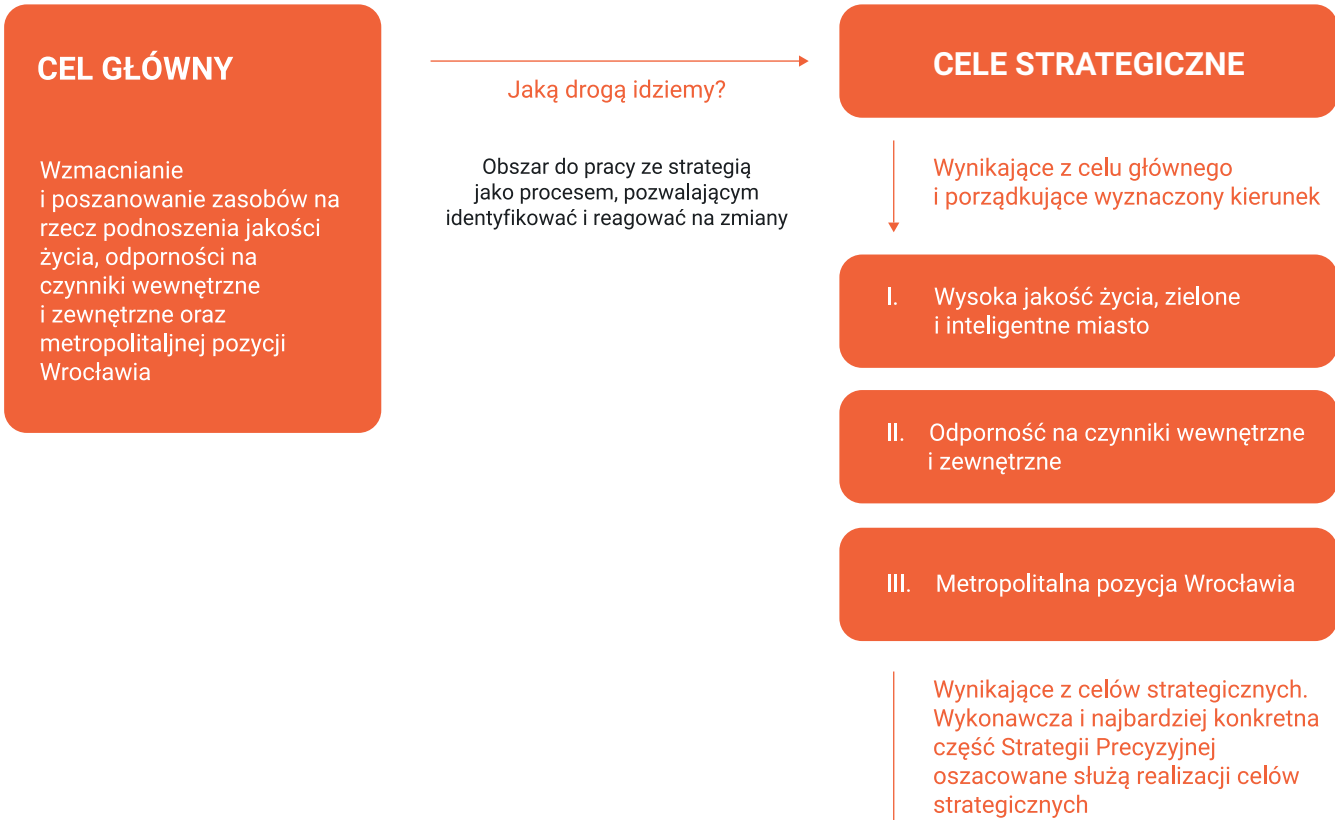
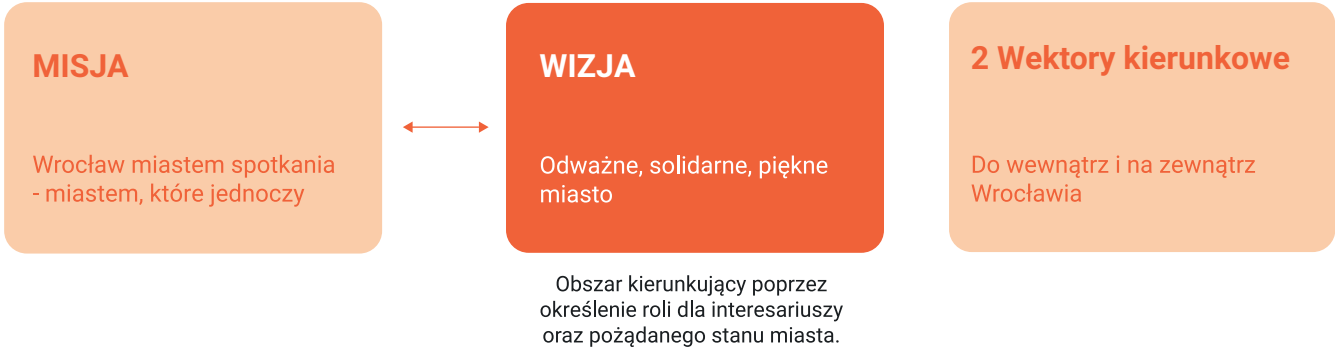
- **pierwszy priorytet** to starania związane z podnoszeniem jakości życia w oparciu o ekologiczne, innowacyjne i cyfrowe technologie oraz promowanie proekologicznych wzorców zachowań wśród mieszkańców Wrocławia,
- **drugi obszar strategiczny** obejmuje rozwiązania i działania budujące odporność miasta i jego społeczności,
- **trzeci priorytet** nawiązuje natomiast do inicjatyw służących wzmocnieniu metropolitalnej pozycji Wrocławia.

Charakter relacji między wizją, misją oraz celami strategii zaprezentowano na Rysunku 1. Jego górna część odnosi się do ogólnych powiązań między pojęciami misji, wizji oraz celów, natomiast dolna część konkretyzuje ich treść w odniesieniu do **Strategii Wrocław 2050**.

Rysunek 1. Propozycja struktury strategii

Dokąd zmierzamy? Jaki rezultat chcemy osiągnąć?

Nietrudno zauważyć, że brakującym elementem dotychczasowych wysiłków na rzecz budowy Strategii Wrocław 2050 pozostawał etap definiowania celów szczegółowych oraz działań kierunkowych. Elementy te stanowią uszczegółowienie wcześniejszych etapów i wskazują na konkretne rodzaje inicjatyw i przedsięwzięć, które mają pomóc w osiągnięciu celów strategicznych, a tym samym w realizacji misji i wizji, we wzmocnieniu pożądanых trendów oraz w przewyższeniu kluczowych wyzwań społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Zarazem jednak charakter tych inicjatyw i przedsięwzięć musi wynikać z dobrego rozumienia otaczającej rzeczywistości, a także ściśle nawiązywać do aktualnego stanu wiedzy i przewidywanych zmian technologicznych. Dzięki temu cele strategiczne nie pozostaną pustymi hasłami bez szans na faktyczną realizację.

Aby uzupełnić prace nad Strategią Wrocław 2050 o katalog celów szczegółowych i działań kierunkowych, Biuro Strategii Miasta Urzędu Miejskiego Wrocławia zorganizowało 05 czerwca 2023 roku warsztat z Zespołem Ekspertów ds. Strategii Wrocław 2050. Podczas kilkugodzinnego spotkania, zrealizowano dwa odrębne, lecz powiązane ze sobą, zadania.

Pierwsze z zadań polegało na zrewidowaniu i połączeniu wstępnej listy celów szczegółowych w szersze kategorie, a następnie przypisaniu ich do poszczególnych celów strategicznych. Z kolei drugie zadanie dotyczyło uporządkowania i dopasowania działań kierunkowych do celów szczegółowych, które zostały wypracowane w ramach zadania pierwszego. W obu przypadkach punktem wyjścia do prac ekspertów były wstępne listy celów szczegółowych i działań kierunkowych, przygotowane przez zespół BSM jeszcze przed warsztatem.

Oba zadania zrealizowano w oparciu o metodę stolikową, tzn. tworząc trzy odrębne grupy ekspertów, a następnie integrując rezultaty pracy każdej z grup w jedną uspołnioną wersję celów szczegółowych i działań kierunkowych. Zintegrowana wersja została ponownie przekazana ekspertom, aby uzyskać ich akceptację dla proponowanego podsumowania.

Szczegółowe założenia każdego z zadań zaprezentowano w dalszej części raportu. Sam dokument stanowi zaś podsumowanie osiągniętych rezultatów, przedstawiając kierunek ewolucji diskutowanych celów szczegółowych, a także prezentując katalog działań kierunkowych, jakie – zdaniem ekspertów – należy podjąć w celu skutecznej realizacji nadrzędnych poziomów strategii: wspomnianych już celów strategicznych i szczegółowych, a także proponowanej wizji.

PROPOZYCJA CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH STRATEGII WROCŁAW 2050

Na potrzeby warsztatu przygotowano pod dyskusję listę 18 celów szczegółowych, które brzmiały następująco:

- A)** Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka Wrocławia
- B)** Wrocławskie uczelnie konkurencyjne w kraju i na świecie
- C)** Nowoczesne zarządzanie miastem w oparciu o innowacje i postęp technologiczny
- D)** Włączanie młodych wrocławian w proces współzrządzenia miastem
- E)** Edukacja dostosowana do wyzwań przyszłości
- F)** Wzmacnianie prestiżu i potencjału wrocławskiej kultury
- G)** Podniesienie poziomu zdrowia mieszkańców
- H)** Wspólnota i inkluzyność mieszkańców Wrocławia
- I)** Wrocław europejską destynacją turystyczną
- J)** Wrocław miastem zwartym o elastycznych przestrzeniach – miastem do życia, nie tylko do pracy
- K)** Atrakcyjna i różnorodna oferta zamieszkiwania z zapewnieniem dostępu do usług oraz zieleni bliżej mieszkańców
- L)** Zrównoważona mobilność Wrocławia

- M)** Wrocław miastem zielonym i neutralnym klimatycznie
- N)** Wysoka jakość zasobów wodnych i rozwój wrocławskiego węzła wodnego
- O)** Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w mieście oparte głównie o OZE poprzez dywersyfikację źródeł i rozwiązania samowystarczalne
- P)** Wzmocnienie bezpieczeństwa i odporności w sytuacjach kryzysowych
- Q)** Integracja społeczno-gospodarcza i przestrzenna Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego
- R)** Wrocław w sieci europejskich metropolii i centralnym punktem rozwoju i innowacji Dolnego Śląska.

Większość powyższych celów szczegółowych została wstępnie przypisana do więcej niż jednego z trzech celów strategicznych. Aby uprościć strukturę powiązań między celami szczegółowymi i celami strategicznymi, a także wyłonić kluczowe i priorytetowe kierunki działań, uczestnicy warsztatu zostali poproszeni o wybór trzech najważniejszych celów szczegółowych dla każdego z trzech celów strategicznych (wspomniana selekcja wymagała zmniejszenia liczby celów szczegółowych z osiemnastu do dziewięciu).

Z tego względu, przed ponownym przypisaniem celów szczegółowych do celów strategicznych, eksperci mogli w istotny sposób modyfikować kształt tych pierwszych: dokonywać ich łączenia i redefinicji; zmieniać brzmienie, a także dodawać nowe pozycje (nie przekraczając jednak limitu, wedle którego każdemu celowi strategicznemu powinny finalnie odpowiadać trzy cele szczegółowe). Dzięki temu uczestnicy warsztatu zyskali możliwość zmniejszenia liczby celów szczegółowych przy jednoczesnym zachowaniu odniesień do wyzwań i potrzeb, które były pierwotnie przypisane do eliminowanych pozycji.

Gdy zatem uczestnicy przystąpili do redefiniowania pierwotnych celów szczegółowych, zwykle dokonywali wyodrębnienia różnych aspektów każdego z tych celów, nieco inaczej definiując ich znaczenie dla poszczególnych celów strategicznych oraz różnych sfer rzeczywistości społecznej, gospodarczej i przestrzennej. W rezultacie, pierwotny cel szczegółowy często był „redystrybuowany” między kilka finalnych celów szczegółowych.

Należy również zauważyć, że uczestnicy mogli ulokować poszczególne cele szczegółowe na czele priorytetów przy więcej niż jednym celu strategicznym. Eksperci wykorzystali tę możliwość, ale tylko na etapie porządkowania pierwotnych celów szczegółowych. W następnym kroku, gdy formułowali propozycje dziewięciu celów szczegółowych, zadbali o odmienny charakter pozycji przypisanych do poszczególnych celów strategicznych.

Selekcja i przebudowa celów szczegółowych stanowiły wynik dyskusji grupowej, co oznacza, że członkowie poszczególnych zespołów prowadzili negocjacje wewnętrzne i dokonywali wspólnych wyborów. Ze względu na to, że każdy zespół ekspercki przygotował odrębną propozycję hierarchizacji, autorzy raportu dokonali uspoźnienia tych propozycji (tj. sprowadzenia do jednej wspólnej wersji), a swoje propozycje przekazali do akceptacji ekspertów. Uspoźniony wynik prac trzech zespołów eksperckich zaprezentowano w Tabeli 1, a także w poniższym podsumowaniu, które zawiera krótki opis finalnej wersji każdego celu szczegółowego.

Cel **Wrocław zwarty i zrównoważony pod względem mieszkalnictwa, mobilności, gospodarki przestrzennej oraz zielono-błękitnej infrastruktury** zawiera w sobie elementy czterech pierwotnych celów szczegółowych: Wrocław europejską destynacją turystyczną (I), Wrocław miastem zwartym o elastycznych przestrzeniach – miastem do życia, nie tylko do pracy (J), Atrakcyjna i różnorodna oferta zamieszkiwania z zapewnieniem dostępu do usług oraz zieleni bliżej mieszkańców (K) oraz Zrównoważona mobilność Wrocławia (L). Wspólnym mianownikiem tych odwołań jest przekonanie, że przemiany miejskiej infrastruktury – zarówno w aspekcie transportu i porządku przestrzennego, jak też w kontekście wyzwań mieszkaniowych oraz rosnącej popularności Wrocławia jako destynacji turystycznej – powinny uwzględniać wyzwania ekologiczne oraz szeroko rozumiany dobrostan mieszkańców miasta.

W celu **Wrocław zarządzany cyfrowo, ko-kreacyjnie i partycypacyjnie** znajdują odzwierciedlenie elementy dwóch pierwotnie sformułowanych celów szczegółowych. Pierwszy z nich to Nowoczesne zarządzanie miastem w oparciu o innowacje i postęp technologiczny (C) natomiast drugi brzmi: Włączanie młodych wrocławian w proces współzrządzenia miastem (D). Jak wskazują eksperci, połączenie obu celów pierwotnych przenosi naszą uwagę na kwestię wszechstronnego gromadzenia danych oraz wykorzystania ich do zarządzania miastem. Chodzi przy tym nie tylko o informacje gromadzone i przetwarzane za pomocą technologii cyfrowych, ale też o wiedzę społeczną i oczekiwania mieszkańców, które należy rozpoznawać i wykorzystywać poprzez zastosowanie zróżnicowanych metod partycypacyjnych.

Cel **Wrocław jako centrum naukowe i edukacyjne z ofertą na całe życie i na światowym poziomie** łączy w sobie pierwotne cele: Wrocławskie uczelnie konkurencyjne w kraju i na świecie (B) oraz Edukacja dostosowana do wyzwań przyszłości (E). Podbudową proponowanego celu jest przekonanie, że Wrocław potrzebuje silnych uczelni o ugruntowanej pozycji w zglobalizowanym świecie nauki, co gwarantuje udział w międzynarodowych pracach nad innowacjami. Zdaniem ekspertów, ma to niebagatelne znaczenie dla środowiska lokalnego – pozwala bowiem przyciągać inwestorów skupionych na wytwarzaniu zaawansowanych technologii, a zarazem ułatwia transferowanie obiecujących rozwiązań do lokalnych instytucji, które dzięki temu mogą działać sprawniej i efektywniej. Obecność silnych uczelni jest też ważna dla działań na rzecz podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych mieszkańców

aglomeracji wrocławskiej. Zdolność przyswajania nowych kompetencji przy wsparciu profesjonalistów może uczynić z pracowników dodatkowy atut lokalnego środowiska innowacji, a także ułatwić im zachowanie zdolności adaptacyjnych na dynamicznie zmieniającym się rynku pracy.

W celu **Wrocław neutralny klimatycznie i bezpieczny energetycznie** znajdujemy odzwierciedlenie trzech pierwotnych celów szczegółowych: Wrocław miastem zielonym i neutralnym klimatycznie (M), Wysoka jakość zasobów wodnych i rozwój wrocławskiego węzła wodnego (N) oraz Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w mieście opartego głównie o OZE poprzez dywersyfikację źródeł i rozwiązania samowystarczalne (O). Proponowany cel koncentruje się zatem na technologicznym aspekcie funkcjonowania miasta, ze szczególnym naciskiem na uodpornienie systemów wodnego i energetycznego na sytuacje kryzysowe, lecz z poszanowaniem dla potrzeb środowiska naturalnego. Eksperci zwracają uwagę, że wdrażanie nowoczesnych i ekologicznych rozwiązań nie powinno ograniczać się do infrastruktury zależnej od instytucji publicznych, lecz obejmować również szeroką współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym (zarówno w celu czerpania dobrych wzorców, jak i propagowania pożądanych rozwiązań). społeczno-gospodarczym (zarówno w celu czerpania dobrych wzorców, jak i propagowania pożądanych rozwiązań).

Cel **Wrocław z podmiotowym system włączenia społecznego i ochrony zdrowia** zawiera odniesienia do pozycji: Podniesienie poziomu zdrowia mieszkańców (G) oraz Wspólnota i inkluzywność mieszkańców Wrocławia (H). Jego istota opiera się na budowaniu dobrostanu społeczności miejskiej poprzez krzewienie kultury fizycznej, ale też za pomocą nowoczesnego systemu wsparcia społecznego, który uwzględnia wyzwania migracyjne i demograficzne. Funkcjonowanie tego systemu powinno odpowiadać na potrzeby poszczególnych grup społeczno-demograficznych (szczególnie tych narażonych na różne formy wykluczenia społecznego), a także służyć poprawie sytuacji na rynku mieszkaniowym (np. poprzez zmniejszenie problemu niedostosowania lokali do możliwości fizycznych ich lokatorów oraz kreowanie warunków do co-livingu). Ponadto, istotnym elementem omawianego celu jest tworzenie warunków do budowania przez mieszkańców sieci samopomocy i wsparcia, m.in. na poziomie osiedlowym.

Odwołania do celu o nazwie Wspólnota i inkluzywność mieszkańców Wrocławia (H) znajdujemy również w nowym celu **Wrocław inkluzywny i wielokulturowy**. Przynależą tu także odniesienia do innego celu pierwotnego: Włączanie młodych wrocławian w proces współrządzenia miastem (D). Omawiany cel jest kontynuacją działań związanych z podmiotowym system włączenia społecznego i ochrony zdrowia, lecz koncentruje się przede wszystkim na tworzeniu warunków do budowania i wzmacniania więzi społecznych. Ważne miejsce w tych staraniach powinno zajmować wzmacnianie więzi międzypokoleniowych oraz przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na wiek, płeć, orientację seksualną bądź narodowość.

Skuteczne wysiłki na tym polu zmniejszą ryzyko występowania konfliktów społecznych, a także będą sprzyjały wzmacnianiu solidarności społecznej, która jest kluczowa w nieprzewidywalnej oraz dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości.

Wrocław w sieci europejskiej i jako centrum innowacji Dolnego Śląska to cel, na który składają się dwa cele pierwotne: Integracja społeczno-gospodarcza i przestrzenna Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (Q) oraz Wrocław w sieci europejskich metropolii i centralnym punktem rozwoju i innowacji Dolnego Śląska (R). Szczególnie ważnym elementem tego celu jest wielopoziomowe sieciowanie Wrocławia – zarówno na poziomie aglomeracji wrocławskiej, pogranicza Polski, Czech i Niemiec, jak też europejskiej i globalnej sieci metropolii. Zacieśnianie wielopoziomowej współpracy z licznymi samorządami powinno służyć m.in. wymianie dobrych praktyk, dyfuzji innowacji, wypracowywaniu wspólnych rozwiązań na rzecz odporności i ochrony wartości przyrodniczych oraz kulturowych, a także poszukiwaniu dobrych wzorców zarządzania problemami, których nie da się kontrolować w granicach jednego regionu, miasta bądź gminy.

Cel pierwotny Integracja społeczno-gospodarcza i przestrzenna Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (Q) stanowi również główny składnik nowego celu o nazwie: **Wrocław jako integralny element obszaru metropolitalnego spójnego pod względem przestrzennym i społeczno-gospodarczym**. W tym wypadku szczególnie istotne jest spojrzenie na aglomerację wrocławską w kategoriach spójnego systemu społeczno-gospodarczego i przestrzennego, który wymaga wieloaspektowej i głębokiej koordynacji działań sąsiadujących ze sobą jednostek samorządowych. Eksperci podkreślają przy tym, że współpraca jednostek samorządu terytorialnego nie powinna ograniczać się do

skoordynowanej polityki przestrzennej i transportowej. Ważne są też wspólne działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego, a także zacieśnianie współpracy licznych podmiotów społecznych, które formalnie nie zależą od władz samorządowych.

Ostatni z nowych celów, **Wrocław oparty na konkurencyjnej, innowacyjnej i zrównoważonej gospodarce o znaczeniu ponadregionalnym**, powstał na bazie celów pierwotnych o nazwie Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka Wrocławia (A) oraz Wrocław europejską destynacją turystyczną (I). Jego podstawowym założeniem jest kontynuacja wcześniejszych, owocnych wysiłków na rzecz podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Wrocławia oraz całej aglomeracji. Eksperci zwrócili jednocześnie uwagę, że – wobec zachodzących przemian demograficznych i gospodarczych – konieczne jest też holistyczne spojrzenie na rynek pracy i jego potrzeby. Wymaga to m.in. analizy dostępności siły roboczej w skali całego regionu, nieustannych wysiłków na rzecz włączania zawodowego migrantów, a także – o czym wspomniano już wcześniej – stworzenia warunków ułatwiających podnoszenie bądź zmianę kwalifikacji mieszkańców.

Ponadto, eksperci zasugerowali, by dwa z celów szczegółowych potraktować raczej jako element **wartości**, które należy postrzegać jako podwaliny dla wszystkich działań strategicznych i potraktować je jako nośnik nadrzędnych idei, a także jako naczelną zasadę radzenia sobie w trudnym, dynamicznym i nieprzewidywalnym okresie historii. Wspomniana sugestia dotyczyła następujących pozycji: Wzmacnianie prestiżu i potencjału wrocławskiej kultury (F) oraz Wzmocnienie bezpieczeństwa oraz odporności w sytuacjach (P).

Jak podkreślają eksperci, **poczucie bezpieczeństwa** jest kompasem i punktem odniesienia w częściowo nieprzewidywalnej rzeczywistości z rosnącą liczbą wyzwań gospodarczych, politycznych, społecznych i środowiskowych. Pamięć o możliwych kryzysach ma podpowiadać, w jaki sposób podnosić jakość życia i budować silną markę oraz pozycję Wrocławia przy zachowaniu długofalowej zdolności do radzenia sobie z nagłymi lub głębokimi załamaniem porządku społeczno-gospodarczego, a zarazem z poszanowaniem dla przyrody i potrzeb przyszłych pokoleń.

Z kolei na kulturę jako wartość należy spojrzeć dwójako – zarówno w odniesieniu do jej materialnego i ludzkiego zaplecza, jak też w rozumieniu idei i norm podtrzymywanych oraz realizowanych przez miejską społeczność. W tym pierwszym ujęciu nasza uwaga kieruje się na **wrocławski sektor kultury** oraz jego potencjał do realizacji przedsięwzięć, które są kluczowe do osiągnięcia pozostałych celów szczegółowych i strategicznych. Sektor ten jest siłą i marką Wrocławia, dobrze ocenianą przez mieszkańców i gości. Stanowi przestrzeń kształtowania postaw i wartości, kładzie nacisk na inkluzję społeczną i równość, a podmioty reprezentujące ten sektor - zarówno instytucje kultury, jak i organizacje pozarządowe – posiadają doświadczenie w rowadzeniu nowoczesnych, popularnych i bliskich mieszkańcom projektów partycypacyjnych. Przestrzeń kultury to także platforma do rozmowy o tym, jakie ma być miasto i jak - w praktyce, razem z miejską społecznością - kształtować lokalną rzeczywistość.

W drugim ujęciu, **kulturę należy rozumieć jako środek krzewienia wartości budujących i wzmacniających pozytywne relacje międzyludzkie**. Kultura występuje tu jako język, wzory zachowania, otwartości, dialogu, przekształcania relacji i miejsc. Do podstawowych desygnatów kultury należą w tym ujęciu idee solidarności, współpracy i wspólnotowości, a także konstruktywnej komunikacji w oparciu o dialog, otwartość i szacunek w dyskusji. Kultura to wreszcie umiejętność słuchania Rad Osiedli, CALi, NGO, mieszkańców, artystów oraz pozostałych aktorów miejskiej sceny. Powinna być ona widoczna w organizacjach i strukturach miasta, zaszczipiając w miejskim ekosystemie inkluzywność oraz gotowość do współpracy z podmiotami reprezentującymi różne dyscypliny i obszary tematyczne. Kulturę należy w tym kontekście postrzegać jako krwioobieg, który odpowiada za obecność wybranych zasad i wartości u podstaw działań przypisanych do pozostałych celów szczegółowych. Jest to szczególnie istotne w obliczu spodziewanych deficytów, braków i wyzwań społeczno-gospodarczych, które można przynajmniej częściowo

rekompensować konstruktywnym i opartym na zaufaniu współdziałaniem wszystkich obywateli miasta i aglomeracji.

Przychylając się do propozycji ekspertów, przyjęto, że sfera kultury i poczucie bezpieczeństwa będzie stanowiło łącznik między poziomem celów strategii a poziomem wartości, które zostaną szczegółowo zdefiniowane w toku dalszych prac nad Strategią Wrocław 2050. Poczucie bezpieczeństwa i kultura będą zatem nie tylko integralnym elementem wartości jako fundamentu wszelkich działań związanych z realizacją strategii, ale też punktem wyjścia do dyskusji nad innymi podwalinami tego procesu.

Nie licząc poczucia bezpieczeństwa i kultury jako elementów przesuniętych do sfery wartości, każdy z finalnych celów szczegółowych nie tylko przypisano do poszczególnych celów strategicznych, ale też odniesiono do różnych wymiarów otaczającej nas rzeczywistości. W pierwotnej wersji celów szczegółowych (przygotowanej na potrzeby warsztatów eksperckich) zdefiniowano trzy wymiary tej rzeczywistości: społeczny, gospodarczy i przestrzenny. Autorzy niniejszego raportu zaproponowali rozszerzenie tej listy o wymiar zarządzania i relacji instytucjonalnych. Pierwszy z nich sygnalizuje konieczność wypracowania odpowiednich praktyk instytucjonalnych, które umożliwią efektywne oraz skoordynowane gospodarowanie zasobami społecznymi i ekonomicznymi miejskiego ekosystemu na rzecz osiągania celów Strategii Wrocław 2050. Z kolei drugi sygnalizuje istotną rolę synergicznej współpracy różnych instytucji miejskich oraz interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych m.in. w celu poprawy jakości życia, wzmacniania metropolitalnej pozycji Wrocławia oraz minimalizacji ewentualnych deficytów w dostępie do zasobów (szczególnie w warunkach kryzysowych).

WYMIARY						
PRZESTRZEŃ	ZARZĄDZANIE	ZASOBY I GOSPODARKA	RELACJE INSTYTUCJONALNE	RELACJE SPOŁECZNE	PIERWOTNE CELE SZCZEGÓŁOWE ¹	PROPOZYCJA MODYFIKACJI CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH
CEL STRATEGICZNY 1: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA, ZIELONE I INTELIGENTE MIASTO						
					I + J + K + L	Wrocław zwarty i zrównoważony pod względem mieszkalnictwa, mobilności, gospodarki przestrzennej oraz zielono-błękitnej infrastruktury
					C + D	Wrocław zarządzany cyfrowo, ko-kreacyjnie i partycypacyjnie
					B + E	Wrocław jako centrum naukowe i edukacyjne z ofertą na całe życie i na światowym poziomie
CEL STRATEGICZNY 2: ODPORNOŚĆ NA CZYNNIKI WEWNĘTRZNE I ZEWNĘTRZNE						
					M + N + O	Wrocław neutralny klimatycznie i bezpieczny energetycznie
					G + H	Wrocław z podmiotowym system włączenia społecznego i ochrony zdrowia
					D+H	Wrocław inkluzywny i wielokulturowy
CEL STRATEGICZNY 3: METROPOLITALNA POZYCJA WROCŁAWIA						
					Q + R	Wrocław w sieci europejskiej i jako centrum innowacji Dolnego Śląska
					Q	Wrocław jako integralny element obszaru metropolitalnego spójnego pod względem przestrzennym i społeczno-gospodarczym
					A + I	Wrocław oparty na konkurencyjnej, innowacyjnej i zrównoważonej gospodarce o znaczeniu ponadregionalnym

1 Pełne nazwy pierwotnych celów szczegółowych znajdują się na stronie 7 i 8.

PROPOZYCJA DZIAŁAŃ KIERUNKOWYCH STRATEGII WROCŁAW 2050

Podobnie jak w poprzednim zadaniu, każdy z zespołów otrzymał wstępną listę działań kierunkowych przypisanych do każdego celu szczegółowego. Eksperti mogli zmieniać brzmienie poszczególnych propozycji lub formułować dodatkowe działania. Uczestnicy zostali również poproszeni, by swoich wyborów dokonywali z uwzględnieniem zmodyfikowanej listy celów szczegółowych, którą wypracowali w ramach poprzedniego zadania.

Musieli również zadbać o to, by każdy ze zmodyfikowanych celów szczegółowych został pokryty działaniami kierunkowymi (szczególnie jeśli była to zupełnie nowa propozycja). Podobnie jak wcześniej, prace nad tym zadaniem miały charakter zespołowy: każda grupa wypracowywała jeden uzgodniony zestaw działań kierunkowych.

Eksperti mogli wskazać dowolną liczbę działań kierunkowych dla każdego celu. Na etapie uspoźniania wyników opracowanych przez każdy zespół – gdy autorzy raportu dążyli do wypracowania jednej wspólnej listy celów szczegółowych – działania kierunkowe migrowały za celami. Proces porządkowania materiału umożliwił wyodrębnienie rozłącznych kategorii działań, które są dopasowane do charakteru poszczególnych celów szczegółowych. Działania te odnoszą się zarówno do przedsięwzięć technologicznych i infrastrukturalnych, jak też do inicjatyw społecznych.

Co więcej, obejmują one różne poziomy miejskiego ekosystemu, odwołując się nie tylko do poziomu miasta jako całości, ale też eksponując kluczową rolę struktur niższego poziomu (szczególnie osiedli). Uwzględniają także konieczność patrzenia na Wrocław w kategoriach elementu globalnego systemu, gdzie należy budować i wzmacniać swoje powiązania z otoczeniem.

Jak wspomniano wcześniej, charakter wszystkich działań kierunkowych powinien brać pod uwagę wartości, które definiują naczelne i pożądane idee oraz zasady, takie jak bezpieczeństwo, dialog, szacunek czy tolerancja. Oznacza to, że żadna z inicjatyw służących realizacji celów szczegółowych i strategicznych nie powinna być sprzeczna z przyjętymi wartościami.

Chociaż wartości mają charakter „przenikający”, stanowiąc tło wszelkich działań strategicznych, to jednak w niniejszym opracowaniu część działań kierunkowych nawiązuje do dwóch wartości – poczucia bezpieczeństwa i kultury – wprost. Obie wartości były bowiem pierwotnie ujęte jako autonomiczne cele szczegółowe, do których przypisano konkretne i oczekujące realizacji działania kierunkowe. Przekształcenie obu celów w wartości nie unieważnia istotnej roli tych działań. Jak bowiem zauważają eksperci, strategia powinna zapewniać m.in. tworzenie ram instytucjonalnych, które ułatwią materializację kluczowych idei i wartości w każdym z obszarów strategicznych poprzez formalizację zasad współpracy i współdziałania instytucji samorządowych, rad osiedli, centrów aktywności lokalnej, lokalnych aktywistów i kolektywów oraz innych kluczowych interesariuszy. Z wartości wynika zatem potrzeba realizacji konkretnych, namacalnych przedsięwzięć i projektów. Co więcej, wspomniane inicjatywy mają zwrotnie wzmacniać obecność pożądanych wartości w codziennych praktykach społecznych. Dlatego też, podążając zaprezentowanym tokiem myślenia, podjęto decyzję o pozostawieniu inicjatyw związanych z bezpieczeństwem oraz kulturą w puli strategicznych działań kierunkowych.

Szczegółowy wykaz działań kierunkowych zaprezentowano w Tabeli 2. Działania te przedstawiono wraz z odpowiadającymi im celami szczegółowymi i strategicznymi, a także pogrupowano według obszarów tematycznych, do których się odnoszą. Jedynym wyjątkiem od tej reguły są działania kierunkowe wyprowadzone z wartości. Jak już wspomniano, nie zostały one przypisane do żadnego celu strategicznego i obszaru tematycznego, przenikając całość strategii jako „kompas” wyznaczający kluczowe idee, zasady i punkty odniesienia.

Każde działanie pojawia się w tabeli tylko jeden raz, zachowując dzięki temu wyraźne powiązanie danej inicjatywy z konkretnym celem szczegółowym i strategicznym.

CEL STRATEGICZNY 1: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA, ZIELONE I INTELIGENTNE MIASTO						
CEL SZCZEGÓŁOWY	DZIAŁANIA KIERUNKOWE		WYMIAR PRZESTRZENNY	WYMIAR ZARZĄDZANIA	WYMIAR ZASOBÓW I GOSPODARKI	WYMIAR RELACJI INSTYTUCJONALNYCH
	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA				
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław zwarte i zrównoważony pod względem mieszkalnictwa, mobilności, gospodarki przestrzennej oraz zielono-błękitnej infrastruktury	Miasto zwarte - do życia i do pracy	- Wzmacnianie narzędzi w zakresie planowania przestrzennego i strategicznego - formalnych oraz nieformalnych - Dbłość o pełne pokrycie miasta dobrej jakości planami zagospodarowania przestrzennego - Ograniczanie rozproszenia zabudowy i rozwój do wewnątrz osiedli i centrum Wrocławia. - Wdrażanie elementów idei miasta 15-minutowego bądź 10-minutowego - Wzmocnienie powiązań miejsca pracy z miejscem do zamieszkania wraz z ograniczeniem indywidualnego ruchu samochodowego. - Stworzenie warunków do elastycznej transformacji przestrzeni w zależności od potrzeb społecznych oraz środowiskowych (w większej przestrzeni, jak i pojedynczym obiekcie). - Wspieranie tworzenia zwartej przestrzeni miejskiej placów/miejsc publicznych, służących integracji społecznej i spełniających rolę środowiskową. - Stworzenie warunków do kształtowania miasta zwartego z wykorzystaniem sieci współpracy oraz współdziałania instytucji samorządowych, rad osiedli, centrów aktywności lokalnej oraz lokalnych aktywistów i kolektywów.	✓	✓	✓	
	Wysoka jakościowo przestrzeń pracy i zamieszkiwania	- Wspieranie różnych form realizacji inwestycji mieszkaniowych, m.in. z uwzględnieniem co-livingu. - Dbłość o kontrolę nad procesem zabudowy mieszkaniowej miasta w celu stworzenia osiedli dobrze zorganizowanych pod względem urbanistycznym oraz wyposażonych w rozwiązania z zakresu zielono-błękitnej infrastruktury. Kontrola nad realizacjami deweloperskimi w celu tworzenia nowych osiedli w pakiecie z niezbędną infrastrukturą (drogi wewnętrzne i dojazdowe, zieleń oraz zielono-błękitna infrastruktura).				

CEL STRATEGICZNY 1: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA, ZIELONE I INTELIGENTNE MIASTO						
CEL SZCZEGÓŁOWY	DZIAŁANIA KIERUNKOWE		WYMIAR PRZESTRZENNY	WYMIAR ZARZĄDZANIA	WYMIAR ZASOBÓW I GOSPODARKI	WYMIAR RELACJI INSTYTUCJONALNYCH
	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA				
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław zwarty i zrównoważony pod względem mieszkalnictwa, mobilności, gospodarki przestrzennej oraz zielono-błękitnej infrastruktury (c.d.)	Wysoka jakościowo przestrzeń pracy i zamieszkiwania (c.d.)	• Kształtowanie reguł planistycznych, które uniemożliwią tworzenie osiedli grodzonych. • Stworzenie warunków do kształtowania wysokiej jakościowo przestrzeni pracy i zamieszkiwania z wykorzystaniem sieci współpracy i współdziałania instytucji samorządowych, deweloperów, rad osiedli, centrów aktywności lokalnej oraz lokalnych aktywistów i kolektywów. • Koordynacja i wzmocnienie rozwoju terenów mieszkaniowych w bliskiej dostępności transportu publicznego, ale bez konieczności narażania się na ponadnormatywny hałas. • Błękitno-zielona infrastruktura integralnym elementem tkanki mieszkaniowej, kształtowanym w oparciu o przyjęte i przestrzegane współczynniki. • Zwiększanie ilości zieleni w przestrzeniach ulicznych i osiedlowych, unikanie wycinek istniejącego drzewostanu. • Tworzenie programów funkcjonalno-przestrzennych na rzecz kompletności osiedli. • Tworzenie warunków dla lepszej dostępności usług podstawowych poprzez zagęszczenie sieci sklepów, szkół i przedszkoli bądź wprowadzenie rozwiązań komunikacyjnych ułatwiających dojazd do placówek oświatowych. • Wspieranie tworzenia dostępnej i elastycznej oferty co-workingu dla osób pracujących z domu. • Zapewnienie obecności sztuki w przestrzeniach publicznych w celu pobudzania dialogu między różnymi grupami mieszkańców, a także z szerokim wykorzystaniem centrów aktywności lokalnej, dobrych praktyk wzorniczych, storytellingu oraz działań o charakterze performatywnym.	✓	✓	✓	

	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA					
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław zwarty i zrównoważony pod względem mieszkalnictwa, mobilności, gospodarki przestrzennej oraz zielono-błękitnej infrastruktury (c.d.)	Wysoka jakość zasobów wodnych oraz infrastruktury wodnej	• Utrzymanie odpowiedniej jakości wody pitnej. • Wspieranie rozwiązań na rzecz ograniczenia zużycia wody – w szczególności w przemyśle. • Poszukiwanie alternatywnych rozwiązań na rzecz produkcji wody pitnej i dalsze udoskonalanie systemu obniżającego straty wody w miejskich wodociągach. • Nawiązanie współpracy z gminami sąsiednimi w celu wypracowania wspólnych działań pozwalających na zaopatrzenie w wodę pitną. • Wzmacnianie roli zbiorników wodnych naturalnych i sztucznych, rowów melioracyjnych oraz innych form retencji wody. • Renaturyzacja rzek i cieków wodnych oraz dbałość o stan jakości wód. • Rozwój Wrocławskiego Węzła Wodnego w zakresie szlaku żeglownego na Odrze – w tym rezerwa terenu na multimodalny port rzeczny. • Współpraca i wsparcie działań na rzecz ograniczenia ryzyka powodziowego. • Edukacja społeczna dotycząca zasobów wody i jej poszanowania.					
	Zielona i błękitno-zielona infrastrukturav	• Wzmacnianie działań na rzecz bioróżnorodności w mieście oraz tworzenie warunków współpracy do jej wzmocnienia we WrOM. • Minimalizowanie efektu miejskiej wyspy ciepła. • Rozszczelnianie miasta i działania adaptacyjne na rzecz klimatu. • Zachowanie ciągłości ekosystemów, zbiorników retencyjnych i obszarów cennych przyrodniczo, ze szczególnym naciskiem na inwentaryzację tych przestrzeni oraz udostępnianie ich ewidencji mieszkańcom za pośrednictwem Internetu. • Stworzenie warunków do zarządzania błękitno-zieloną infrastrukturą na osiedlach z wykorzystaniem sieci współpracy i współdziałania instytucji samorządowych, deweloperów, rad osiedli, centrów aktywności lokalnej oraz lokalnych aktywistów i kolektywów. • Tworzenie nowych obszarów chronionych. • Wzmacnianie rozwoju błękitno – zielonej infrastruktury i odpowiednie gospodarowanie wodami opadowymi i roztopowymi. • Wzmacnianie działań na rzecz „jadalnego” miasta (np. ogrody miejskie, małe farmy miejskie, akwaponika, targi żywnościowe oraz prowadzenie prac nad żywnością funkcjonalną we współpracy z uczelniami realizacja innych celów zawartych w pakcie Mediolańskim).	✓	✓	✓		

CEL STRATEGICZNY 1: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA, ZIELONE I INTELIGENTNE MIASTO						
CEL SZCZEGÓŁOWY	DZIAŁANIA KIERUNKOWE		WYMIAR PRZESTRZENNY	WYMIAR ZARZĄDZANIA	WYMIAR ZASOBÓW I GOSPODARKI	WYMIAR RELACJI INSTYTUCJONALNYCH
	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA				
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław zwarty i zrównoważony pod względem mieszkalnictwa, mobilności, gospodarki przestrzennej oraz zielono-błękitnej infrastruktury (c.d.)	Zrównoważona turystyka	• Podejmowanie działań na rzecz turystyki zrównoważonej m.in. w celu eliminacji zjawisk uciążliwych dla mieszkańców – ograniczenie zawłaszczenia mieszkalnictwa przez najem krótkoterminowy. • Eliminacje zjawisk uciążliwych dla mieszkańców przy imprezach masowych organizowanych na terenie dużych obiektów (np. na stadionie miejskim) – wypracowanie wspólnych zasad organizacji ruchu, przepływu turystów i uczestników imprez, tak by przestrzeń imprezowe stały się wizytówką i dobrym przykładem organizacji działań uwzględniających turystykę zrównoważoną.				
	Zrównoważona mobilność	• Rozwój zeroemisyjnego i niskoemisyjnego transportu publicznego zintegrowanego z Wrocławskim Obszarem Metropolitalnym. • Wzmocnienie priorytetów dla transportu publicznego i mobilności aktywnej (rowery, piesi). • Rozwój hubów przesiadkowych wraz z obiektami typu P&R oraz B&R. • Rozwój dróg rowerowych w mieście z możliwością integracji z siecią dróg rowerowych we WrOM. • Rozwój infrastruktury służącej ruchowi pieszemu oraz osobom z ograniczoną mobilnością. • Tworzenie zielonych ciągów aktywnej mobilności – pieszej rowerowej i innej, także w oparciu o kładki łączące brzegi rzek i kanałów, które będą elementem zielonych szlaków pieszych i rowerowych.	✓	✓	✓	

	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA					
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław zwarty i zrównoważony pod względem mieszkalnictwa, mobilności, gospodarki przestrzennej oraz zielono-błękitnej infrastruktury (c.d.)	Zrównoważona mobilność (c.d)	• Wykorzystanie potencjału tkwiącego w innowacyjnych rozwiązaniach z zakresu motoryzacji indywidualnej, ze szczególnym uwzględnieniem sprawiedliwego przejścia na elektromobilność oraz rozwoju usług „mobility-as-a-service”, które mogą zmniejszyć wykluczenie transportowe wybranych grup mieszkańców. • Uporządkowanie chaotycznego korzystania z hulajnóg i rowerów miejskich poprzez małą architekturę oraz dedykowane stacje do pozostawienia sprzętu mobilnego. • Promocja transportu publicznego, a także oparcie na nim obsługi komunikacyjnej dużych eventów. • Kampanie edukacyjne służące promowaniu mobilności aktywnej oraz prawidłowemu poruszaniu się rowerami i hulajnogami. • Wzmocnienie współpracy z koleją. • Wzmacnianie działań na rzecz rozwoju Portu Lotniczego we Wrocławiu.	✓	✓	✓		
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław zarządzany cyfrowo, ko-kreacyjnie i partycypacyjnie	Cyfryzacja oraz partycypacja	Zarządzanie oparte na innowacyjnych i cyfrowych rozwiązaniach: • Szerokie wdrożenie i wykorzystanie narzędzi big data w celu skutecznego monitorowania zmian zachodzących w miejskim ekosystemie, diagnozowania potrzeb lokalnych oraz trafnego definiowania celów polityki miejskiej. • Poprawa efektywności i bezpieczeństwa w zarządzaniu danymi, a także monitorowanie roli sztucznej inteligencji oraz innych rozwiązań technologicznych. • Optymalizacja procesów i systemów miejskich przy zastosowaniu nowych, efektywnych energetycznie technologii. • Stosowanie innowacji w realizacji zadań miejskich – nie tylko technologicznych, ale też społecznych. • Podnoszenie kompetencji cyfrowych mieszkańców w każdej grupie wiekowej. Budowanie potencjału społeczności lokalnych do współodpowiedzialności za miasto:: • Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu mieszkańców we współzarządzaniu miastem. • Zwiększenie udziału mieszkańców oraz reprezentujących ich organizacji pozarządowych we współtworzeniu polityk miejskich. • Promowanie świadomości obywatelskiej oraz odpowiedzialności za miasto.		✓		✓	✓

CEL STRATEGICZNY 1: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA, ZIELONE I INTELIGENTNE MIASTO						
CEL SZCZEGÓŁOWY	DZIAŁANIA KIERUNKOWE		WYMIAR PRZESTRZENNY	WYMIAR ZARZĄDZANIA	WYMIAR ZASOBÓW I GOSPODARKI	WYMIAR RELACJI INSTYTUCJONALNYCH
	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA				
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław zarządzany cyfrowo, ko-kreacyjnie i partycypacyjnie (c.d.)	Cyfryzacja oraz partycypacja (c.d.)	- Wykorzystanie prawnych możliwości partycypacyjnego zarządzania budżetem miasta oraz budżetami zależnych od niego jednostek organizacyjnych w oparciu o zrozumiałe i przejrzyste dla mieszkańców zasady. - Współpraca z NGO oraz kreowanie innych form zaangażowania obywatelskiego. Wspieranie NGO zgodnie z zasadą subsydiarności, realizowanie działań ważnych dla mieszkańców za pośrednictwem NGO oraz traktowanie NGO jako formy partycypacji mieszkańców i reprezentacji różnych grup społecznych. - Intensyfikacja współpracy JST z reprezentantami osiedli Wrocławia (radami osiedli, grupami mieszkańców, organizacjami pozarządowymi) oraz kontynuacja działań na rzecz decentralizacji zadań i upodmiotowienia struktur osiedlowych. - Budowanie różnorodnych kanałów komunikacji z mieszkańcami i zwiększanie dostępności do informacji. - Edukacja obywatelska ze szczególnym uwzględnieniem grup wiekowych podatnych na wykluczenie z udziału we współtworzeniu miasta (młodzież, seniorzy), np. na wzór Obywatelskiego Paktu dla Edukacji. - Edukacja obywatelska o prawach mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem prawa do informacji publicznej oraz prawa do współkształtowania założeń polityki miejskiej. - Wspólne projekty obywatelskie poprzez edukację oraz warsztaty międzypokoleniowe. - Tworzenie pozaszkolnych miejsc eksperymentu, rozwoju pasji i talentów wyłącznie dla młodzieży, przy asekuracji profesjonalnej dorosłej kadry. - Rozwój młodzieży poprzez bycie w grupie rówieśniczej i włączenie w życie społeczności lokalnej, zgodnie z zasadą odważnej polityki młodzieżowej.				

	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA				
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław jako centrum naukowe i edukacyjne z ofertą na całe życie i na światowym poziomie	Nowoczesna nauka w służbie miastu	- Wsparcie wrocławskich uczelni w umacnianiu pozycji międzynarodowej. - Sieciowanie nauki, biznesu i JST, NGO i grup społecznych na poziomie lokalnym oraz międzynarodowym. - Wzmocnienie współpracy samorządu ze środowiskiem akademickim w celu wspólnej realizacji polityk miejskich oraz podnoszenia kompetencji mieszkańców. - Kreowanie atrakcyjnej oferty miejskiej dla studentów i absolwentów. - Edukacja w zawodach przyszłości.				
	Edukacja dla wszystkich	- Działania promujące kulturę uczenia się przez całe życie. - Włączanie osób bez pracy w działania użyteczności publicznej - zapobiegające wykluczeniu technologicznemu oraz sprzyjające przekwalifikowaniu się. - Wzmacnianie wymierających zawodów, które mogą stanowić istotny wkład do lokalnego systemu społeczno-gospodarczego. - Wzmacnianie relacji sfery edukacji i rynku pracy – budowanie kanałów komunikacji pomiędzy tymi sferami (także z udziałem szkolnictwa wyższego), wzmocnienie tutoringu i doradztwa zawodowego. Wzmacnianie szkolnictwa technicznego i zawodowego. - Wspieranie kadry pedagogicznej jako podstawy systemu edukacji poprzez rozwój zawodowy i ekonomiczny. - Wsparcie psychologiczne i pedagogiczne nie tylko w środowisku szkolnym, ale też w celu wzmacniania relacji rówieśniczych i sąsiedzkich. - Kreowanie nowego modelu edukacji na poziomie lokalnym w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne. - Budowanie sieci współpracy placówek/ organizacji edukacyjnych w skali osiedla, miasta, ogólnokrajowej, globalnej. - Zapewnianie szerokiego dostępu do dodatkowych zajęć sportowych i kulturalnych na wszystkich poziomach nauczania i rozwoju. - Dostosowywanie edukacji do zawodów przyszłości. - Wzmocnienie edukacji kulturowej, ekonomicznej, przyrodniczej, obywatelskiej i wspólnotowej. - Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych (kółka, sporty, hobby). - Rozwijanie oferty edukacyjnej dla osób dorosłych.			✓	✓

CEL STRATEGICZNY 2: ODPORNOŚĆ NA CZYNNIKI WEWNĘTRZNE ORAZ ZEWNĘTRZNE						
CEL SZCZEGÓŁOWY	DZIAŁANIA KIERUNKOWE		WYMIAR PRZESTRZENNY	WYMIAR ZARZĄDZANIA	WYMIAR ZASOBÓW I GOSPODARKI	WYMIAR RELACJI INSTYTUCJONALNYCH
	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA				
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław neutralny klimatycznie i bezpieczny energetycznie	Miasto zielone i neutralne klimatycznie	Dywersyfikacja źródeł energii na terenie miasta (wzrost produkcji z niskoemisyjnych źródeł energii): • Nowe budownictwo niskoemisyjne według eko-standardów. • Poprawa efektywności energetycznej budynków. • Wymiana źródeł ciepła na ekologiczne i wykorzystanie energii z niskoemisyjnych źródeł. Efektywność energetyczna: • Transformacja w kierunku gospodarki obiegu zamkniętego. • Poprawa efektywności oświetlenia publicznego. • Wdrażanie rozwiązań smart, w tym technologii do zarządzania zużyciem energii. • Dywersyfikacja źródeł energii na terenie miasta (wzrost produkcji z niskoemisyjnych źródeł energii typu farmy fotowoltaiczne). Zrównoważony transport i rozwój innowacyjnych technologii: • Zero- i niskoemisyjny transport publiczny i indywidualny. • Wsparcie przemysłu i rozwój innowacyjnych technologii – współpraca z biznesem. Włączenie społeczne i edukacja: • Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. • Współodpowiedzialność wszystkich interesariuszy za neutralny klimatycznie Wrocław. • Wzmacnianie dialogu ze wszystkimi interesariuszami poprzez kampanie edukacyjne oraz narzędzia miejskie i zachęty.	✓	✓	✓	

	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA					
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław neutralny klimatycznie i bezpieczny energetycznie (c.d.)	Samowystarczalność w energetyce	• Nawiązanie współpracy z gminami sąsiednimi w celu wypracowania wspólnych działań pozwalających na tworzenie niskoemisyjnych źródeł energii oraz kreowanie elementów samowystarczalności energetycznej (klastry gminne, rozwiązania pv, energii wiatru, ciepło odpadowe, wspólne grupy zakupowe) – miejskie famy solarne, wodne etc. • Tworzenie możliwości dla magazynów energii przedsiębiorców i jednostek publicznych, a także mieszkańców wykorzystujących mikroinstalacje niskoemisyjnych źródeł energii (z możliwością off grid). • Rozwijanie inteligentnego zarządzania sieciami energetycznymi oraz instalacjami niskoemisyjnych źródeł energii. • Zabezpieczanie w procesach planistycznych terenów pod systemy wytwarzające energię z niskoemisyjnych źródeł • Wsparcie rozwoju energetyki rozproszonej oraz obywatelskiej, m.in. poprzez tworzenie klastrów energii oraz spółdzielni energetycznych. • Tworzenie możliwości rozwoju nisko- i zeroemisyjnego transportu publicznego oraz infrastruktury do ładowania pojazdów zeroemisyjnych. • Wsparcie działań na rzecz odzysku i recyklingu, w tym odzysk energii z branży IT, ze ścieków, biomasy) • Wspieranie kadry pedagogicznej jako podstawy systemu edukacji poprzez rozwój zawodowy i ekonomiczny.	✓	✓	✓		
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław z podmiotowym system włączenia społecznego i ochrony zdrowia	Zdrowi mieszkańcy	• Promowanie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców Wrocławia. • Profilaktyka zdrowotna w celu poprawy jakości zdrowia mieszkańców. • Poprawa jakości powietrza. • Wyciszenie miasta, redukcja punktów w przestrzeni generujących hałas. • Niwelowanie społecznych nierówności w dostępie do opieki zdrowotnej poprzez programy profilaktyki zdrowotnej na poziomie miejskim i osiedlowym. • Podejmowanie działań w celu zwiększenia aktywności fizycznej mieszkańców we współpracy z lokalnymi partnerami(w tym partnerami osiedlowymi). • Rozwój przestrzeni miejskiej i osiedlowej sprzyjającej aktywności ruchowej i sportowej, nie tylko sportów wyczynowych.		✓		✓	✓

CEL STRATEGICZNY 2: ODPORNOŚĆ NA CZYNNIKI WEWNĘTRZNE ORAZ ZEWNĘTRZNE						
CEL SZCZEGÓŁOWY	DZIAŁANIA KIERUNKOWE		WYMIAR PRZESTRZENNY	WYMIAR ZARZĄDZANIA	WYMIAR ZASOBÓW I GOSPODARKI	WYMIAR RELACJI INSTYTUCJONALNYCH
	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA				
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław z podmiotowym systemem włączenia społecznego i ochrony zdrowia (c.d)	Zdrowi mieszkańcy (c.d.)	• Podejmowanie działań w celu ograniczenia konsekwencji zjawiska starzenia się populacji – edukacja, integracja, profilaktyka zawodowa na poziomie miejskim i osiedlowym.				
	Solidarność oraz wspólnotowość bez barier	• Wrocław dostępny dla wszystkich - rozwijanie infrastruktury społecznej i technicznej dla różnych grup społecznych i wiekowych. • Organizacja wsparcia specjalistycznego na poziomie miejskim i osiedlowym, w tym osób niesamodzielnych i ze szczególnymi potrzebami. • Praktyczna realizacja systemu wsparcia środowiskowego na poziomie miejskim i osiedlowym (deinstytucjonalizacja pomocy społecznej, opieka wytchnieniowa, wsparcie dzienne). • Aktywizacja i stabilizacja życiowa rodzin ze szczególnymi potrzebami - na poziomie miejskim oraz osiedlowym. • Wsparcie i pomoc społeczna osobom w kryzysie bezdomności. • Wsparcie w tworzeniu warunków mieszkaniowych o charakterze pomocowym (np. mieszkania chronione, treningowe). • Edukacja obywatelska i wspólnotowa na poziomie miejskim i osiedlowym w celu wzmocnienia solidarności społecznej i rozwoju oddolnych sieci wsparcia. • Wsparcie w tworzeniu wspólnot, kooperatyw, spółdzielni etc. na poziomie miejskim i osiedlowym. • Promowanie co-livingu na poziomie miejskim oraz osiedlowym.		✓	✓	✓

	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA					
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław inkluzywny i wielokulturowy	Różnorodność oraz wielokulturowość Wrocławia	• Przeciwdziałanie na poziomie miejskim i osiedlowym dyskryminacji ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, stan zdrowia, rasę, narodowość, pochodzenie etniczne, religię, wyznanie, bezwyznaniowość, przekonanie polityczne, przynależność związkową, orientację psychoseksualną, tożsamość płciową, status rodzinny, styl życia, formę, zakres i podstawę zatrudnienia oraz neuroróżnorodność. • Włączanie w politykę wielokulturowości Wrocławia kwestii integracji społecznej, edukacyjnej, zawodowej oraz kulturalnej przybywających do Wrocławia ekspatów oraz migrantów. Kreowanie na poziomie miejskim i osiedlowym inicjatyw adresowanych do tych grup.				✓	✓
	Międzypokoleniowa perspektywa	• Zrozumienie i określenie potrzeb/luk informacyjnych w poszczególnych grupach wiekowych. • Skuteczna komunikacja – dobór właściwego języka komunikacji między pokoleniami Wrocławia. • Integracja pokoleń (każde pokolenie wnosi wartość), ze szczególnym uwzględnieniem seniorów i młodzieży od 13 do 18 lat, która wkracza w okres adolescencji, a zarazem jest narażona na wykluczenie społeczne. • Budowanie warunków do wspólnego użytkowania miasta oraz popularyzacji co-livingu.					

CEL STRATEGICZNY 3: METROPOLITALNA POZYCJA WROCŁAWIA						
CEL SZCZEGÓŁOWY	DZIAŁANIA KIERUNKOWE		WYMIAR PRZESTRZENNY	WYMIAR ZARZĄDZANIA	WYMIAR ZASOBÓW I GOSPODARKI	WYMIAR RELACJI INSTYTUCJONALNYCH
	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA				
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław w sieci europejskiej i jako centrum innowacji Dolnego Śląska	Wzmacnianie uczestnictwa w sieciach regionalnych oraz globalnych	- Wspieranie sieciowania i wzmacniania partnerstw z kluczowymi wybranymi metropoliami oraz regionami świata. - Współpraca Wrocławia jako stolicy Dolnego Śląska z JST wszystkich poziomów administracyjnych na rzecz: rozwoju regionu, dyfuzji innowacji, odporności i wzmocnienia wartości przyrodniczych i kulturowych. - Trójstronna współpraca na pograniczu Polska-Czechy-Niemcy (Trójkąt Wrocław-Praga-Drezno) w ramach wspólnych obszarów rozwojowych i problemowych.		✓		✓
	Kreowanie nowych form współpracy instytucjonalnej na rzecz WrOM	- Tworzenie różnorodnych formatów współpracy JST we WrOM. - Wymiana dobrych praktyk w obszarze WrOM. - Lobbing na rzecz ustawowego uregulowania obszarów metropolitalnych.				
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław jako integralny element obszaru metropolitalnego spójnego pod względem przestrzennym i społeczno-gospodarczym	Integracja i koordynacja polityk WrOM	- Wypracowanie spójnej wizji funkcjonalno-przestrzennej i wzmocnienie zintegrowanego planowania strategicznego i modelu współdziałania (z uwzględnieniem osiedli). - Stworzenie wspólnej oferty gospodarczej gmin WrOM. - Wzmacnianie zintegrowanego transportu we WrOM, w szczególności opartego o rozwój idei Wrocławskiej Kolei Metropolitalnej oraz nowoczesne systemy taryfowo-biletowe. - Wypracowanie spójnych rozwiązań na rzecz klimatu i poprawy jakości powietrza i wód w skali obszaru metropolitalnego. - Stworzenie warunków do integracji i koordynacji polityk WrOM z wykorzystaniem sieci współpracy oraz współdziałania instytucji samorządowych, rad osiedli, centrów aktywności lokalnej i lokalnych aktywistów i kolektywów.	✓	✓	✓	✓

	OBSZAR TEMATYCZNY	NAZWA DZIAŁANIA					
CEL SZCZEGÓŁOWY Wrocław oparty na konkurencyjnej, innowacyjnej i zrównoważonej gospodarce o znaczeniu ponadregionalnym	Ekologiczna, inkluzywna i innowacyjna gospodarka	• Rozwijanie współpracy gospodarczej i wzmacnianie pozycji Wrocławia. • Zapewnienie rezerw terenowych pod rozwój aktywności gospodarczej we Wrocławiu (z wyłączeniem terenów cennych pod względem przyrodniczym i kulturowym). • Wsparcie inwestycyjne aktywności gospodarczych na terenie WrOM-u, które są neutralne dla środowiska oraz implementują innowacyjne technologie. • Tworzenie warunków na rzecz skrócenia łańcuchów dostaw. • Rozwój atrakcyjnego, stabilnego, inkluzywnego oraz elastycznego rynku pracy dla wszystkich grup: • zabezpieczenie się przed niedostatkiem kadr i miejsc pracy, • mądre włączenie migrantów w sferę pracy: adekwatne do kwalifikacji, z godną płacą, bez łamania praw pracowniczych, • dowartościowanie potrzebnych, lecz niedocenianych zawodów, • zapewnienie równoważnej pozycji migrantom, • dowartościowanie niezawodowych sieci społecznych. • Wsparcie aktywizacji zawodowej kobiet. • Wspieranie i rozwój kultury przedsiębiorczości. • Integracja przestrzenna działalności gospodarczej z innymi sferami życia.	✓	✓	✓	✓	
	Dywersyfikacja turystyczna	• Zróżnicowanie oferty turystycznej i rekreacyjnej dla różnych grup klientów oraz stworzenie warunków do wydłużenia czasu pobytu. • Rozwijanie systemu informacji turystycznej poprzez przebudowę sieci punktów informacji turystycznej, wykorzystanie nowych kanałów komunikacji i dotarcie do zróżnicowanych grup odbiorców (np. za pomocą cyfrowych, interaktywnych map prezentujących miejskie szlaki tematyczne i dopasowanych do różnych grup docelowych). • Rozwój rekreacji na Odrze i mniejszych rzekach Wrocławia.					

WARTOŚĆ „KULTURA”	
CEL SZCZEGÓŁOWY Wzmacnianie prestiżu i potencjału wrocławskiej kultury	• Wspieranie marek kulturalnych i znaczących wydarzeń na wszystkich płaszczyznach. • Wspieranie instytucji kulturalnych o krajowej/międzynarodowej pozycji. • Rozwijanie mecenatu kultury dla małych i średnich podmiotów w kulturze. • Wspieranie talentów poprzez nagrody i stypendia. • Ochrona dziedzictwa kulturowego. • Wzrost obecności sztuki i kultury w przestrzeni publicznej, tworzenie nowych miejsc dla działalności kulturalnej i artystycznej – także w środowisku zamieszkania (5 minut od domu). • Tworzenie centrów aktywności lokalnej i centrów kultury o charakterze multidyscyplinarnym z atrakcyjną ofertą dla różnych grup odbiorców. • Dążenie do wykorzystania instytucji miejskich – kulturalnych, wystawienniczych, integracyjnych i innych – jako węzłów służących budowaniu zasobów kulturalnych miasta oraz tworzeniu kapitału pomostowego, który ułatwia współdziałanie różnych grup mieszkańców. • Inicjowanie i wspieranie działań zachęcających do uczestnictwa w kulturze (czynnego i biernego), w tym kształtowanie nawyków uczestnictwa w kulturze od najmłodszych lat. • Edukacja kulturowa. • Zapewnienie obecności kultury na poziomie osiedlowym. • Wspieranie rozwoju kultury powszechnej i oddolnych działań kulturalnych. • Zapewnienie wysokiej jakości projektów rewitalizacyjnych (łączyjących przemiany architektoniczno-przestrzenne z zachowaniem i promowaniem wartości kulturowych).

WARTOŚĆ „POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA”	
CEL SZCZEGÓŁOWY Wzmocnienie bezpieczeństwa i odporności w sytuacjach kryzysowych	• Stały monitoring i wzmocnianie modeli działania na rzecz sytuacji kryzysowych w mieście (klęski żywiołowe, katastrofy humanitarne, epidemie, zamieszki, konflikty zbrojne). • Edukacja mieszkańców w zakresie postępowania w sytuacjach kryzysowych i zagrożenia. • Wzmocnianie solidarności mieszkańców Wrocławia na rzecz jednoczenia się w przypadku kryzysu. • Uwzględnianie w politykach miejskich wymiaru geopolitycznego (w szczególności z krajami UE, Dalekiego Wschodu, USA). • Dążenie do obecności Wrocławia na szlakach transportowych międzynarodowych i międzykontynentalnych. • Stworzenie osi rozwoju i współpracy między metropoliami europejskimi. • Stworzenie warunków do budowania samowystarczalności żywnościowej Wrocławia (we współpracy z WrOM). • Zabezpieczenie podstawowych zasobów (energia, woda, żywność) w sytuacjach kryzysowych.

OPRACOWANIE RAPORTU ORAZ PROWADZENIE WARSZTATU

Dawid Krysiński

WSPÓŁPRACA – Zespół Biura Strategii Miasta Urzędu Miejskiego Wrocławia

Marzena Horak
Agnieszka Grabarczyk
Małgorzata Klarczyk
Alicja Sobków
Michał Wiącek

EKSPERCI BIORĄCY UDZIAŁ W WARSZTATACH

Agata Bulicz
Agnieszka Kita
Aleksandra Mikulska
Anna Brdulak
Hubert Trammer
Izabela Sówka
Janusz Zaleski
Katarzyna Świętek
Katarzyna Turkiewicz
Mariusz Maśłosz
Mateusz Majewski
Nikodem Czupryna
Paweł Kamiński
Piotr Wołkowiński

Wrocław 2050

WRO2050

Urząd Miejski Wrocławia
Biuro Strategii Miasta
ul. Świdnicka 53
50-030 Wrocław

www.wroclaw.pl/wroclaw-przyszlosci